

Jaarrekening 2024

Fonds Laat mij Gaan

1.	Jaarverslag	2
1.1	Missie en doelstellingen.....	2
1.2	Risico's en onzekerheden.....	3
1.3	Relatie met de CLW	4
1.4	Doelrealisatie	4
1.5	Financieel beleid	8
1.6	Governance	10
2.	Jaarrekening	11
2.1	Balans	11
2.2	Staat van baten en lasten.....	12
2.3	Toelichting behorende bij de jaarrekening	13
2.4	Toelichting op de balans	17
2.5	Toelichting op de staat van baten en lasten	20
2.6	Ondertekening van de jaarrekening	23

1.1 MISSIE EN DOELSTELLINGEN

ONZE MISSIE

Het *Fonds Laat mij gaan* heeft als missie het bevorderen en (financieel) ondersteunen van initiatieven gericht op:

- Het helpen realiseren van een veilige, humane, legale en betrouwbare wijze waarop in Nederland een zelfverkozen levenseinde in eigen regie kan worden uitgevoerd en acceptatie daarvan in onze samenleving.

ONZE DOELSTELLINGEN

Het *Fonds Laat mij gaan* kent de volgende (statutaire) hoofddoelstellingen:

1. Het bevorderen van de beschikbaarstelling binnen de geldende wettelijke kaders van (een) laatstewilmiddel(len) waardoor ontvangers in staat zijn om het zelfstandig gekozen levenseinde eigenstandig geregistreerd ten uitvoer te brengen op een zelf te kiezen moment en zonder enige toetsing door een ander (derde).
2. Het bevorderen en nemen van initiatieven tot wetgeving die deze beschikbaarstelling mogelijk maakt.
3. Het (doen) geven van informatie over de vele aspecten van het zelfgekozen levenseinde.
4. Het (doen) bevorderen van begrip voor mensen die kiezen voor het zelfgekozen levenseinde en het ontwikkelen van passende rituelen rondom de effectuering van het zelfgekozen levenseinde.
5. Het bevorderen en doen uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek naar de praktijk van zelfstandige levensbeëindiging en de maatschappelijke wensen in dezen.
6. Het bevorderen van verruiming van de wettelijke mogelijkheden c.q. doen uitvoeren van onderzoek naar juridische mogelijkheden daartoe en het ondersteunen dan wel aangaan van juridische procedures ter bevordering van de beschikbaarstelling van laatstewilmiddel(len).
7. Het financieel en praktisch ondersteunen van organisaties die dezelfde c.q. overeenkomstige doelstellingen nastreven.

Het *Fonds Laat mij gaan* ziet het niet als haar missie het zelfgekozen levenseinde te bepleiten. Dit is ieders eigen keuze, waarop het *Fonds Laat mij gaan* geen enkele invloed wil uitoefenen. Het *Fonds Laat mij gaan* streeft wel een samenleving na, waarin mensen die deze keuze maken, deze op een verantwoorde wijze kunnen effectueren en waarin deze keuze tevens wordt gerespecteerd.

RISICOANALYSE

In 2024 is wederom een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste risico's, die de organisatie loopt. De volgende vijf risicogebieden zijn onderkend.

1. Beneficianten voeren handelingen uit, die wettelijk niet zijn toegestaan.
2. Faillissement van belangrijke partners/toeleveranciers.
3. Onverwachte vermindering van inkomsten.
4. Hack/gijzeling/diefstal identiteit van de database.
5. Vrijwilligers brengen schade toe aan het imago van de organisatie.

Voor al deze vijf gebieden waren passende maatregelen genomen. Waar nodig waren betrokken partijen daar onderdeel van.

Ad 1.

Ook in 2024 kwam een van de belangrijkste beneficianten, de Coöperatie Laatste Wil, herhaaldelijk negatief in het nieuws. Het Openbaar Ministerie besloot twee bestuursleden en acht leden (organisatoren van huiskamergesprekken) te gaan vervolgen voor betrokkenheid bij het verstrekken van laatstewilmiddelen. Enkele organisatoren van huiskamer gesprekken werden veroordeeld tot korte taakstraffen. Een van de bestuursleden werd veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf.

Ad 3.

Het Fonds Laat mij gaan heeft beroep aangetekend tegen het intrekken van de ANBI-erkenning. Deze zaak diende de tweede helft van 2024 dienen voor de bestuursrechter. Zij laat zich in deze procedure bijstaan door HVK Stevens. De rechtbank vernietigde begin 2025 het besluit tot intrekking van de ANBI-erkenning. De Belastingdienst heeft inmiddels Hoger Beroep aangetekend.

Ad 3.

Het nieuwe bestuur van de CLW heeft eigen fondsenwervingsactiviteiten onder haar leden uitgevoerd. Dit heeft tot een beperkte inkomstendaling geleid.

1.3 RELATIE MET DE CLW

In 2024 is de relatie met de CLW ernstig verstoord geraakt. Een poging tot mediation leverde geen resultaat op. Daarnaast moest het *Fonds Laat mij gaan* via een gerechtelijke procedure een in 2023 verstrekte financiering terugvorderen. Inmiddels is het voltallige bestuur van de CLW na een intern onderzoek, opgestapt. Daarnaast heeft de AVL van de CLW de Raad van Toezicht uit haar functie ontheven. De verwachting is dat de relatie in 2025 weer op orde zal komen,

Deze verslechterde relatie bracht voor het *Fonds Laat mij gaan* veel onzekerheid met zich mee. Het bestuur heeft veel tijd en aandacht hieraan moet besteden. Daarnaast kwamen er vanuit de CLW ook geen kansrijke aanvragen voor financiering van projecten. Dit alles is ten koste gegaan van onze doelrealisatie in 2024.

Om naar onze huidige en potentiële donateurs ook zichtbaar te maken dat wij een eigen koers varen, is besloten in 2024 de naam van onze organisatie aan te passen. In het najaar van 2024 is deze van Steunfonds Laatste Wil gewijzigd in *Fonds Laat mij gaan*.

1.4 DOELREALISATIE

Om deze hoofddoelstellingen te realiseren ondersteunt *het Fonds Laat mij gaan* de volgende clusters van activiteiten.

MAATSCHAPPELIJKE DIALOOG EN LEVENSEINDE ONDERZOEK

Om mensen in staat te stellen zelf regie te nemen over hun levenseinde ondersteunen wij projecten die hen helpen deze regie weloverwogen te nemen. Denk aan informatie over laatstewilmiddelen, ervaringsverhalen van anderen, huiskamergesprekken en toegang tot bestaande middelen.

Informatie is nodig over alle aspecten, die een rol spelen bij een zelfgekozen levenseinde in eigen regie, dat zich op een veilige, humane en legale wijze kan voltrekken. Deze informatie zal onder andere bestaan uit:

- persoonlijke afwegingen en motieven die een rol spelen;
- religieuze, politieke en maatschappelijke opvattingen t.a.v. het zelfgekozen levenseinde;
- mogelijkheden om een zelfgekozen levenseinde in eigen regie op humane wijze te effectueren;
- relevante wet- en regelgeving en jurisprudentie.

Deze informatie kan op tal van manieren worden aangeboden, onder andere via een website, brochures, boeken, informatiebijeenkomsten, gespreksgroepen en/of een helpdesk. Het doel van de informatie is de ontvanger in staat te stellen eigen opvattingen over het thema te ontwikkelen.

Binnen dit kader heeft het Fonds Laat mij gaan in 2024 bijgedragen aan een drietal publicaties:

- *Het boek 'De autonome route' dat begin 2025 is verschenen. Het boek kadert begrippen rondom het zelfgekozen levenseinde en belicht vele discussiepunten rond dit thema.*
- *Een boek over rouw van nabestaanden van iemand die in eigen regie het leven heeft beëindigd. Dit zal in de loop van 2025 verschijnen.*
- *Het boek "Voorbij de machteloosheid". Het boek maakt de dilemma's inzichtelijk die spelen rondom dementie en levenseinde in eigen regie.*

Totaal is aan deze drie publicaties een bedrag van € 122.205 besteed.

(zie pag. 21 onder 2.5.2. maatschappelijke dialoog & levenseinde onderzoek)

MAATSCHAPPELIJKE KADERS VERKENNEN EN VERRUIMEN

Het in eigen regie op humane wijze kunnen uitvoeren van een zelfgekozen levenseinde vraagt om maatschappelijke kaders die dit mogelijk maken. Die kaders zullen de komende jaren verder worden verkend en verruimd. We respecteren wet- en regelgeving, maar strijden voor verruiming daarvan. Een grote groep Nederlanders claimt het recht op zelfbeschikking en eist dat de overheid niet langer beperkende maatregelen neemt t.a.v. de wijze waarop het levenseinde in eigen regie kan worden gerealiseerd met eventuele hulp als daarom wordt gevraagd. Deze claim vraagt om juridische stappen en ruimte voor experimenten.

Coöperatie Laatste Wil voert een proces tegen de Nederlandse Staat om de wettelijke kaders te verruimen ten aanzien van hulp bij zelfdoding. Dit proces lag in 2023 stil in afwachting van het aangetekende hoger beroep.

WERKZAAMHEDEN INZAKE ANBI INTREKKING

Het Fonds Laat mij gaan heeft in 2024 veel geïnvesteerd in de rechtsgang naar de bestuursrechter om daarmee te voorkomen dat de Belastingdienst het functioneren van onze organisatie bemoeilijkt.

Hiervoor zijn €17.830 aan juridische en fiscale advieskosten gemaakt.

(zie pag. 21 onder 2.5.2. werkzaamheden Anbi intrekking)

Mensen die om persoonlijke redenen kiezen voor een zelfgekozen levenseinde in eigen regie, treffen in hun omgeving begrip en onbegrip aan voor hun opvattingen. De mensen die een zelfgekozen levenseinde voorstaan dienen een stem te krijgen. Hun opvattingen nodigen uit tot een maatschappelijk dialoog in het publieke domein. Het vergaren van kennis over relevante opvattingen en het organiseren van mogelijkheden om daarover met elkaar in gesprek te gaan, zullen een belangrijke bijdrage leveren aan verdere begripsvorming en aan het ontwikkelen van goed onderbouwde meningen.

In 2024 zijn geen projectaanvragen ingediend die dit doel ondersteunen.

Het gesprek over een humaan zelfgekozen levenseinde willen wij op zoveel mogelijk plaatsen in de samenleving faciliteren. De emancipatie van dit thema vraagt veel hoor en wederhoor. Met respect voor ieders opvatting geven we iedereen de mogelijkheid om zich een mening over dit onderwerp te vormen. Naast het algemene publiek richten we ons ook op groepen professionals, zoals verpleegkundigen en op belangenorganisaties, zoals ouderenbonden. Ook zal het debat worden aangegaan met politieke partijen.

Met behulp van financiering (€ 21.280) vanuit het Fonds Laat mij gaan wordt verkent hoe het thema voltooid leven en menselijk levenseinde in eigen regie in de curricula van MBO opleidingen zorg en welzijn geïntegreerd kan worden (zie pag. 21 onder 2.5.2 regie menselijk levenseinde)

Op tal van terreinen zal (wetenschappelijk) onderzoek worden geëntameerd. Onderzoek naar betrokkenen en hun keuzemotieven verschaft inzicht in de aard en omvang van de groep mensen in de samenleving die een zelfgekozen levenseinde overweegt. Van de groep die dit daadwerkelijk effectueert is inzicht zinvol in alle aspecten die hen tot deze keuze hebben gebracht; namelijk de wijze waarop zij die hebben uitgevoerd, de gevolgen voor hun naasten en de wijze waarop zij hun naasten hebben betrokken.

In 2024 zijn geen projectaanvragen ingediend die dit doel ondersteunen.

Een ander onderzoeksterrein behelst de maatschappelijke consequenties van het bereikbaar maken van een zelf gekozen levenseinde in eigen regie. Denk aan de gevolgen voor de inrichting van het leven, de verruiming van keuzes, de risico's die daaraan vastzitten en het ontstaan van nieuwe rituelen. Tenslotte zal onderzoek plaatsvinden naar nieuwe methoden en middelen die een humaan, veilig en betrouwbaar zelfgekozen levenseinde mogelijk maken.

Zo'n twintig jaar geleden deed Boudewijn Chabot een promotieonderzoek naar vrijwillig levenseinde in overleg met naasten. Hij richtte zich op twee methoden: stoppen met eten en drinken en de inname van zelf verzamelde medicijnen. Dit onderzoek wordt herhaalt en is in 2023 gestart en zal 2025 worden voltooid. Hieraan is in 2024 een bedrag van € 147.266,- besteed. (zie pag. 21 onder 2.5.2. Chabot onderzoek) Hiertoe is een samenwerking aangegaan met de NVVE en Stichting de Einder.

TREASURY BELEID

De statuten van het *Fonds Laat mij gaan* vermelden dat het beleggings- en treasury beleid wordt vastgesteld, hetgeen inmiddels is geschied. Dit beleid besteedt aandacht aan twee zaken.

1. Het type risico dat mag worden aangegaan door de organisatie bij het beleggen van haar vermogen, het financieren van eigendommen of het inrichten van het betalingsverkeer.
2. Te maken keuzes ten aanzien van partijen met wie zaken worden gedaan of van fondsen waarin belegd wordt.

Het vermogen van het *Fonds Laat mij gaan* bestaat uit twee belangrijke componenten:

1. Bestemmingsreserve
Een deel dat reeds is toegezegd in het kader van een meerjarige financiering van projectvoorstellen, bijvoorbeeld voor een onderzoeksprogramma, maar nog niet is uitgekeerd. Deze reserves zijn gebaseerd op reeds ingediende voorstellen of op voornemens voor de komende periode. In beide gevallen ligt hieraan een bestuursbesluit ten grondslag.
2. Continuïteitsreserve
Een bedrag dat is gereserveerd om de continuïteit te garanderen van de bureauorganisatie en de inhuur van diensten op het moment dat de inkomsten plotseling drastisch dalen. Het uitgangspunt is dat deze reserve maximaal 100% bedraagt van de kosten Beheer en Administratie die in het afgelopen boekjaar zijn gemaakt.

Het Fonds Laat mij gaan heeft niet als streven inkomsten uit vermogen te verwerven. Daarnaast zal zij haar vermogensportefeuille zo inrichten dat de kosten daarvan tot een minimum worden beperkt.

Om die reden kiest de organisatie er voor haar vermogen niet risicovol aan te wenden en te plaatsen op een passende spaarrekening bij een of meer gerenommeerde Nederlandse banken.

De organisatie regelt in haar interne bedrijfsvoering de volgende zaken.

- Functiescheiding voor wat betreft fiatteren en betalen
- Een vier ogen principe voor bankzaken en betalingsverkeer
- Een set van afspraken waarin is vastgelegd welke verplichtingen bestuurders mogen aangaan met derden.
- Een overzicht van contracten die zijn gesloten met toeleveranciers en samenwerkingspartners.
- Een besluitvormingsprocedure voor zaken die het vermogen beïnvloeden zoals leningen, verwerving van registergoederen en samenwerkingsovereenkomsten.

FONDSSENWERVING

In 2020 is gestart met het werven van fondsen. De belangrijkste doelgroep waren in 2024 . leden van de Coöperatie Laatste Wil. Deze donateurswerving is in de jaren daarna doorgezet.

Dit leverde de volgende resultaten.

- Eind 2024 telde het Fonds Laat mij gaan circa 9.000 donateurs.
- Gemiddeld schenken zij ongeveer € 45,- op jaarbasis.
- Totaal circa € 400.000,- aan doorlopende machtigingen en periodieke schenkingen.

Daarmee is een duurzame basis gelegd voor een structurele inkomstenstroom van circa € 400.000,- per jaar. Daarnaast werden nog veel losse eenmalige schenkingen ontvangen en enkele legaten. De totale inkomsten bedroegen in 2024 circa € 455.000,-. (2023 circa € 522.000)

Het plan was om in 2024 de fondsenwerving te verbreden naar een bredere groep. De testcampagnes die eind 2023 en eind 2024 werden uitgevoerd leverden geen nieuwe donateurs op.

UITVOERINGSORGANISATIE

De uitvoeringsorganisatie van het Fonds Laat mij gaan is volledig uitbesteed.

- Bureau MEO te Haarlem voert de backoffice uit. De belangrijkste activiteiten zijn:
 - donateursadministratie (mutaties, incasso's);
 - beheer en onderhoud website;
 - beantwoorden van donateurs- en publieksvragen; en
 - social media campagnes.
- Smart Connections te Utrecht heeft een CRM systeem gebouwd en ingeregeld.
- Senior Call te Deventer heeft een aantal telemarketingacties uitgevoerd.
- Idee & Ontwerp heeft een huisstijl ontworpen en levert creatieve ondersteuning.
- De bedrijfsadministratie wordt gevoerd door Orchestra in Den Haag.
- De fondsenwerving is voorgegeven door IMPACT.
- Alle bankzaken zijn belegd bij de ING.
- Maas Accountants uit Den Haag heeft de controleportefeuille.

CONTINUITEIT VAN DE ORGANISATIE

Het bestuur heeft in 2025 een aantal zaken in gang gezet om de verhouding tussen uitgaven en inkomsten in balans te brengen:

- De lopende doelbestedingsprogramma's worden afgewikkeld en in afwachting van de nieuwe positionering van het fonds, worden geen nieuwe lange termijn verplichtingen aangegaan.
- Er worden geen nieuwe fondsenwervingsactiviteiten ontplooid.
- Een geplande subsidieronde is uitgesteld.
- Er is een systeem van maandelijksse liquiditeitsplanning geïntroduceerd.

BESTUUR

Het bestuur van het *Fonds Laat mij gaan* wordt gevormd door:

- Marc J.M. Petit (voorzitter)
- Jaap van der Haar (penningmeester)
- Patricia Koster (dialoog)
- Belia van den Berg (onderzoek)

De bestuursleden kunnen aanspraak maken op een beperkte bezoldiging voor de uitvoerende taken, die zij verrichten. Deze is gebaseerd op basis van de vergoeding aan een gemeenteraadslid in een gemeente met 40.000 inwoners. Het grootste deel van deze bezoldigingen wordt doorbelast naar de projecten waarvoor zij de bestuurlijke supervisie hebben. Een totaal overzicht vindt u op pag. 22 onder 2.5.4. van dit jaarverslag. Het bestuur kwam in 2024 achtmaal bijeen.

RAAD VAN TOEZICHT

Direct na de jaarwisseling (januari 2024) heeft de Raad van Toezicht haar taken neergelegd. De aangegeven reden was, dat het bestuur haar administratieve verplichtingen (lees de inschrijving van de RvT bij de KvK) niet was nagekomen.

Het bestuur stond al langer tijd op het standpunt dat een gedeelde Raad van Toezicht met de Coöperatie Laatst Wil, geen werkbaar bestuursmodel was. Toezicht op een financierende en te financieren organisatie in één bestuurslichaam was niet werkbaar gebleken.

Het bestuur van *Fonds Laat mij gaan* heeft besloten voorlopig zonder Raad van Toezicht door te gaan.

Het voornemen is in 2025 een nieuwe vorm van intern toezicht te realiseren.

April 2025

Drs. Marc J.M. Petit (voorzitter)

Jaap van der Haar BAC (penningmeester)

Drs. Patricia Koster (lid)

Dr. Belia van den Berg (lid)

2. JAARREKENING

2.1 BALANS

(na resultaatbestemming)

Activa		31 december 2024	31 december 2023
		€	€
Immateriële vaste activa	2.4.1	810	1.947
Vorderingen en overlopende activa	2.4.2	30.505	54.060
Liquide middelen	2.4.3	<u>81.390</u>	<u>216.836</u>
Totaal activa		<u>112.705</u>	<u>272.843</u>

Passiva		31 december 2024	31 december 2023
		€	€
<i>Reserves</i>	2.4.4		
Algemene reserve		-100.852	-134.448
Continuïteitsreserve		60.659	60.659
Bestemmingsreserves		<u>113.502</u>	<u>295.691</u>
		73.309	221.902
Kortlopende schulden	2.4.5	39.396	50.941
Totaal passiva		<u>112.705</u>	<u>272.843</u>

2.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

		Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
		€	€	€
Baten	2.5.1			
Baten van particulieren		404.236	550.000	484.355
Baten van nalatenschappen		42.970	50.000	-
Baten van bedrijven		1.000	-	400
Baten van andere organisaties zonder winststreven		7.811	-	37.291
Som van de baten		456.017	600.000	522.046
Lasten				
Besteed aan doelstelling	2.5.2	333.581	375.000	465.882
Wervingskosten	2.5.3	122.671	100.000	167.274
Beheer en administratie	2.5.4	149.754	107.500	16.907
Som van de lasten		606.006	582.500	650.063
Saldo financiële baten en lasten				
Financiële baten en lasten	2.5.5	1.396	-	739
Saldo van baten en lasten		-148.593	17.500	-127.278
<u>Resultaatbestemming</u>				
Toevoeging / onttrekking aan:				
Algemene reserve		33.596		-134.448
Continuïteitsreserves		-		-
Bestemmingsreserves		-182.189		7.170

Algemeen

Stichting Steunfonds Laatste Wil statutair gevestigd op Stationsweg 29, 6861 EA te Oosterbeek is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 74532960.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld conform Richtlijn RJK C2 voor Kleine Fondsenwervende Organisaties van de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kostprijs en wordt uitgegaan van de continuïteitsveronderstelling. Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat alle, of nagenoeg alle, toekomstige economische voordelen en alle, of nagenoeg alle, risico's met betrekking tot een actief, of verplichting aan een derde, zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen.

Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en verplichtingen en betrouwbaarheid van de bepaling van

de waarde. De ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, dit is zowel de functionele als de presentatie valuta van Stichting Steunfonds Laatste Wil.

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur.

Bijzondere waardevermindering van vaste activa

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waarde vermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Waar van toepassing is een voorziening voor oninbaarheid gevormd.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Continuïteitsreserve

Indien het resultaat het toelaat, wordt een deel van de opgebouwde reserves worden bestemd als continuïteitsreserve ten behoeve van de eigen organisatie. Het bestuur heeft er voor gekozen een reserve van 100% tot 150% (de klassieke norm) van de kosten van de lopende organisatie op te nemen als continuïteitsreserve. Dit omdat gezien het korte bestaan van het Steunfonds nog geen betere risico analyse voorhanden is. De overige reserves zijn bestemmingsreserves die worden toebedeeld aan de doelbesteding. Soms zijn deze al toegezegd op basis van een financieringsaanvraag maar ze kunnen ook in algemene zin worden gereserveerd.

Bestemmingsreserve Maatschappelijke dialoog

Het gesprek over een humaan zelfgekozen levenseinde willen wij op talloze plaatsen in de samenleving faciliteren. De emancipatie van dit thema vraagt veel hoor en wederhoor. Met respect voor een ieders mening zullen we iedereen de mogelijkheid willen geven zich een mening over dit onderwerp te vormen. Naast het algemene publiek richten we ons ook op groepen professionals (bijv. verpleegkundigen en belangenorganisaties (bijv. ouderenbonden)). Voor dit doel worden een aantal boeken geschreven die in 2025 worden uitgegeven.

Bestemmingsreserve Autonomenfonds

In november 2023 is het Autonomenfonds opgericht. Dit fonds wordt beheerd door de op dat moment aftredende bestuurders van de Coöperatie Laatste Wil. Zij waren tevens de oprichters van de CLW. Aan hen is de mogelijkheid gegeven de middelen in dit fonds naar eigen inzicht te bestemmen met als randvoorwaarde dat deze bestemming aansluit bij de statutaire doelstellingen van ons fonds.

Bestemmingsreserve Chabot onderzoek

In 2023 is gestart met een meerjarig replicatie onderzoek. Het betreft een onderzoek dat in 2004 is uitgevoerd door Boudewijn Chabot. Dit onderzoek richt zich op mensen die in eigen regie zijn gestorven door te stoppen met eten en drinken of door het verzamelen van dodelijke middelen. Het onderzoek wordt mede gefinancierd door de NVVE en Stichting De Einder. Het onderzoek zal medio 2025 worden afgerond.

Baten

Baten worden verantwoord in het jaar waaraan ze kunnen worden toegerekend.

Baten van particulieren uit nalatenschappen

De baten uit nalatenschappen worden verwerkt op het moment dat de akte van verdeling, of als er geen akte van verdeling is, de rekening en verantwoording in het verslagjaar is ontvangen. Alleen indien de akte van verdeling of de rekening en verantwoording vóór balansdatum is ontvangen, worden de baten uit de nalatenschappen in het verslagjaar verwerkt. Bij ontvangst van de akte van verdeling of de rekening en verantwoording na balansdatum vindt vermelding plaats in de toelichting (bij de 'niet in de balans opgenomen activa'). Voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het boekjaar waarin ze worden ontvangen verantwoord als baten uit nalatenschappen, voor zover deze niet al in een voorgaand boekjaar zijn verantwoord. Vruchtgebruik uit nalatenschap wordt in de jaarrekening verwerkt indien de vruchtgebruiker de nalatenschap niet mag interen, vervreemden of beleggen. Voor de waardering van het vruchtgebruik wordt de berekening van erf- en schenkbelasting van de belastingdienst gehanteerd.

Donaties en giften

Donaties en giften worden verantwoord in het jaar waarin zij worden ontvangen.

Lasten

Lasten worden verantwoord in het jaar waaraan ze kunnen worden toegerekend.

Saldo financiële baten en lasten

Rentebaten en beleggingsopbrengsten worden verantwoord onder de post saldo financiële baten en lasten. De kosten van beleggingen, zoals bankkosten en kosten van beheer door derden en de eigen organisatie worden in mindering gebracht op de post saldo financiële baten en lasten.

2.4 TOELICHTING OP DE BALANS

2.4.1 IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De Immateriële vaste activa kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	<u>Website</u>
	€
<u>Boekwaarde per begin boekjaar</u>	
Aanschafwaarde	5.687
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-3.740</u>
	1.947
<u>Mutaties boekjaar</u>	
Investerings	-
Desinvesteringen	-
Afschrijvingen	-1.137
Afschrijvingen desinvesteringen	<u>-</u>
	-1.137
<u>Boekwaarde per einde boekjaar</u>	
Aanschafwaarde	5.687
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-4.877</u>
Totaal	<u><u>810</u></u>

De immateriële vaste activa betreffen geactiveerde kosten ten aanzien van de ontwikkeling van de website. Deze immateriële vaste activa worden lineair in 5 jaren afgeschreven.

2.4.2 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

De vorderingen en overlopende activa kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
Nog te ontvangen vordering CLW	50.000	50.000
Voorziening vordering CLW	-25.000	-
Overige nog te ontvangen bedragen	1.274	-
Vooruitbetaalde bedragen	<u>4.231</u>	<u>4.060</u>
Boekwaarde per einde periode	<u><u>30.505</u></u>	<u><u>54.060</u></u>

De voorziening vordering CLW betreft een terug gevorderde bijdrage. In 2025 is overeen gekomen dat € 25.000 (50%) van deze vordering zal worden terug ontvangen. In 2024 is hierom een voorziening van 50% van het te vorderen bedrag opgenomen. De overige € 25.000 is verantwoord onder 2.5.2. overige doel bestedingen.

2.4.3 LIQUIDE MIDDELEN

De liquide middelen bestaan uit vrij opvraagbare banktegoeden aangehouden in euro's. Deze kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
ING rekeningen	81.266	216.767
Mollie	<u>124</u>	<u>69</u>
Boekwaarde per einde periode	<u>81.390</u>	<u>216.836</u>

2.4.4 RESERVES

Het verloop van de reserves kan als volgt worden gespecificeerd:

	<u>Algemene reserve</u>	<u>Continuïteits- reserve</u>	<u>Bestemmings- reserve</u>	<u>Totaal reserves</u>
	€	€		€
Boekwaarde per 1 januari 2024	-134.448	60.659	295.691	221.902
Resultaatbestemming	<u>33.596</u>	<u>-</u>	<u>-182.189</u>	<u>-148.593</u>
Boekwaarde per 31 december 2024	<u>-100.852</u>	<u>60.659</u>	<u>113.502</u>	<u>73.309</u>

De bestemmingsreserves kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	<u>Vermogen 31-12-2023</u>	<u>Baten / stortingen</u>	<u>Lasten / onttrekkingen</u>	<u>Vermogen 31-12-2024</u>
	€	€	€	€
Maatschappelijk dialoog	74.400	-	34.923	39.477
Het Autonomenfonds	10.000	-	-	10.000
Chabot onderzoek	<u>211.291</u>	<u>-</u>	<u>147.266</u>	<u>64.025</u>
	<u>295.691</u>	<u>-</u>	<u>182.189</u>	<u>113.502</u>

2.4.5 KORTLOPENDE SCHULDEN

De kortlopende schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
Crediteuren	21.484	25.743
Nog te betalen bedragen	4.697	9.982
Nog te betalen accountantskosten	12.500	12.185
Te betalen nettoloon	-	2.414
Af te dragen loonheffing	<u>715</u>	<u>617</u>
Boekwaarde per einde periode	<u>39.396</u>	<u>50.941</u>

2.4.6 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Op 4 juli 2022 heeft de belastingdienst met terugwerkende kracht tot 2 augustus 2019 de ANBI-status van de SLW/LmG ingetrokken. SLW/LmG heeft hiertegen bezwaar & beroep aangetekend. De Rechtbank heeft op 20-2-2025 het besluit van de belastingdienst vernietigd. De belastingdienst heeft hiertegen hoger beroep aangetekend.

2.5 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

2.5.1 BATEN

De totale baten bestaan uit ontvangsten van particulieren, bedrijven en andere organisaties zonder winststreven.

2.5.2 BESTEED AAN DOELSTELLINGEN

De bestedingen aan doelstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Realisatie 2024 €	Begroting 2024 €	Realisatie 2023 €
Maatschappelijk dialoog	34.923	75.000	35.956
Levenseinde onderzoek	87.282	50.000	115.064
Regie over menselijk levenseinde	21.280	100.000	180.818
Replica Chabot onderzoek	147.266	50.000	-
Proces tegen de staat	-	50.000	128.631
Werkzaamheden inzake ANBI intrekking	17.830	-	1.413
Overige doelbestedingen (zie 2.4.2. voorziening CLW)	25.000	50.000	4.000
	<u>333.581</u>	<u>375.000</u>	<u>465.882</u>

2.5.3 WERVINGSKOSTEN

De wervingskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Realisatie 2024 €	Begroting 2024 €	Realisatie 2023 €
Werving donateurs	74.432	50.000	123.651
Marketingkosten	8.388	10.000	8.853
Kosten Servicebureau	33.925	30.000	23.345
Websitekosten	5.875	10.000	10.701
Overige wervingskosten	51	-	724
	<u>122.671</u>	<u>100.000</u>	<u>167.274</u>

2.5.4 BEHEER EN ADMINISTRATIEKOSTEN

De beheer en administratiekosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Realisatie 2024 €	Begroting 2024 €	Realisatie 2023 €
Brutoloon	48.539	-	44.956
Social lasten	5.023	-	6.512
Vrijwilligersvergoedingen	-	-	1.400
Reiskostenvergoeding	2.397	-	4.912
Overige personeelskosten	596	-	23
Doorbelaste personeelskosten	-34.433	-	-32.952
Totale personeelskosten	22.122	-	24.851
Beheer en administratie	113.885	92.500	-35.323
Afschrijvingen	1.137	-	1.137
Bestuurskosten	12.610	15.000	26.242
	<u>149.754</u>	<u>107.500</u>	<u>16.907</u>

Ultimo 2024 bedroeg het aantal medewerkers op fte-basis 1,4 (2023: 1 fte).

De beheer en administratiekosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Realisatie 2024 €	Begroting 2024 €	Realisatie 2023 €
Dotatie voorziening ANBI status	-	-	-100.000
Projectmanagement	-	-	20.394
Administratiekosten	16.861	15.000	21.295
Accountantskosten	24.812	23.000	4.013
Advieskosten	16.026	16.000	5.730
Automatiseringskosten	8.766	5.000	605
Contributies en abonnementen	2.129	2.000	2.186
Bankkosten	7.378	6.000	6.238
Backoffice MEO	18.105	15.000	-
Onvoorziene kosten (juridische kosten)	18.833	10.000	-
Overige algemene kosten	975	500	4.216
	<u>113.885</u>	<u>92.500</u>	<u>-35.323</u>

De afschrijvingskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Realisatie 2024 €	Begroting 2024 €	Realisatie 2023 €
Afschrijvingen	1.137	-	1.137
	<u>1.137</u>	<u>-</u>	<u>1.137</u>

De bestuurskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Realisatie 2024 €	Begroting 2024 €	Realisatie 2023 €
Bestuursvergoeding	7.722	8.000	18.463
Vergaderkosten	4.292	5.000	7.779
Overige bestuurskosten	596	1.000	-
	<u>12.610</u>	<u>14.000</u>	<u>26.242</u>

2.5.7 SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

De financiële baten en lasten bestaan uit ontvangen rentebaten op de liquide middelen.

2.6 ONDERTEKENING VAN DE JAARREKENING

Haarlem, 11 Juli 2025

.....

Drs. Marc J.M. Petit

Voorzitter

.....

Drs. Jaap van der Haar BAC

Penningmeester

.....

Dr. Belia van den Berg

Bestuurslid

.....

Drs. Patricia Koster

Bestuurslid

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Stichting Laat mij Gaan

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Stichting Laat mij Gaan te Oosterbeek gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Laat mij Gaan op 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn RJK C2 voor Kleine fondsenwervende organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2024;
2. de staat van baten en lasten over 2024; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Steunfonds Laat mij Gaan zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Benadrukking van de continuïteit en intrekking ANBI status

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel '1.2 Risico's en onzekerheden', ad 3., in het bestuursverslag 2024, waarin het risico van het intrekken van de ANBI-status wordt beschreven. De Stichting heeft tegen de intrekking van de ANBI status een juridische procedure lopen tegen de Belastingdienst. De rechtbank vernietigde begin 2025 het besluit tot intrekking van de ANBI-erkenning. De Belastingdienst heeft inmiddels Hoger Beroep aangetekend.

Daarnaast verwijzen wij naar de toelichting bij 'Continuïteit van de organisatie'. Waarin het plan voor 2025 uiteengezet is, om de continuïteit te waarborgen. Gezien het verlies over 2023 en 2024, tezamen met de negatieve algemene reserve, wijst dat op een materiële onzekerheid omtrent de continuïteit van de organisatie.

Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van bovenstaande aangelegenheden.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met RJK C2.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJK C2. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de organisatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

's-Gravenhage, 11 juli 2025

G.J. Maas RA

Maas Accountants